

Motion till riksdagen 2011/12:N210

av **Maria Ferm m.fl. (MP)**

Fildelning, rättssäkerhet och integritet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avkriminalisera fildelning mellan privatpersoner för privat bruk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omförhandla det EU-direktiv som kräver kriminalisering av fildelning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att internetoperatörer inte ska lagra information om enskilda internetanvändares trafik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den personliga integriteten och rätten till privatliv aldrig får kompromissas i framtida lagförslag som motiveras av skiv- och filmbolagsbranschens vinstintresse.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den s.k. Ipredlagen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se hur internetanvändares integritet och rätt till privatliv kan stärkas i svensk lagstiftning.

Motivering

Internets utveckling har gjort det möjligt att kopiera musik och film gränslöst, både geografiskt och till omfattningen. Själva kopieringen är dessutom helt kostnadsfri, förutsatt att nätet redan finns där. Det har gjort att den storskaliga distributionen av kultur såsom musik, fotografier och film numera kan utföras av privatpersoner utan ekonomisk vinning.

Fel! Okänt namn på

Dagens upphovsrätt har blivit frånsprungen av den tekniska utvecklingen. Cd-skivor och dvd-filmer som säljs i butiker eller som skickas med posten är på väg att fasas ut av moderna fildelningstekniker. Det faktum att distributörerna av musik och film räds den teknologiska utvecklingen bör inte vara ett hinder för densamma.

Att försöka förhindra fildelningen med rättsliga insatser för att rädda skivbranschen riskerar snarare att bli ett bakslag för alla internetanvändares personliga integritet.

Diskussionen om upphovsrättens relation till rätten till skydd för privatlivet och den enskildes integritet aktualiseras alltjämt med teknikens utveckling. Möjligheterna förbättras för enskilda att snabbt kopiera och överföra upphovsrättskyddade verk via internet. Samtidigt kommer hårdare lagstiftning som vill lagra person- och trafikuppgifter från enskilda Internetanvändare. Miljöpartiet anser att det behövs tydligare integritetsskydd för att undvika en situation (här särskilt avseende internetanvändare) där lagring sker för att kunna kriminalisera fildelare.

Enligt en undersökning från SOM-institutet är det bara 25 procent av svenska folket som anser att upphovsrätten, så som den är utformad i dag, bör bestå. Samtidigt vill 44 procent tillåta all fildelning. Bland de yngsta – de som har växt upp med nedladdning av musik och film som en självklarhet i vardagen – är det näst intill ingen som försvarar förbudet mot fildelning. Mest positiva till all fildelning är unga kvinnor. År 2007 hade ungefär en tredjedel av alla svenska själva laddat hem musik någon gång – tre fjärdedelar är under 20 år.

Vi måste nu ta ställning till om vi med rättsväsendets resurser vill förfölja en hel ungdomsgeneration som laddar ned musik. Tre månader innan valet år 2006 förklarade Fredrik Reinfeldt att det aldrig skulle bli aktuellt, men i dag är det annat ljud i skällan.

I det följande presenterar vi vårt ställningstagande mot kriget mot fildelare och vilka åtgärder som bör ses över för att Sverige ska ligga i fas med kraven på upprätthållandet av den personliga integriteten, rätten till privatliv samt den upphovsrättsliga utvecklingen. Vid tidigare riksdagsbehandling har denna motion avslagits, och under tiden har fildelarjakten fortskridit, vilket är anledningen till att vi återkommer med motionen i år.

Riv upp Ipredlagen

I Europaparlamentet har förslag om att införa förbud för dömda fildelare att använda internet förekommit. Detta förslag har lyckligtvis förkastats av en majoritet i parlamentet, men förslagen om orimliga inskränkningar av den enskildes integritet och rättigheter fortsätter att komma. Den borgerliga regeringen har försökt backa in i framtiden genom att driva igenom lagstiftning som nästintill privatiserar polisiära uppgifter och åsidosätter integriteten i jakten på fildelare – den så kallade Ipredlagen som trädde i kraft den 1 juni 2009.

Fel! Okänt namn på

Ipredlagen minskar inte fildelningen och har inte lett till attitydförändringar om fildelning. Den har inte heller gjort att artister har fått mer betalt. Istället försvårar lagen brottsbekämpningen och sätter rättssäkerheten ur spel.

Enligt en undersökning från nätverksföretaget Cisco 2009 påverkade Ipredlagen fildelningen endast temporärt. Fildelningen minskade ett tag, för att sedan nå upp till samma nivåer som innan Ipredlagen infördes.

Enligt rapporten "Svenskarna och Internet" från 2010 av World Internet Institute har lagstiftningen mot fildelning inte haft någon effekt. Fildelningen ligger åter på rekordnivåer.

Trots att Sverige inte var tvingat av EU-direktivet att lagstifta om rätten för upphovsrättsorganisationer att direkt hos domstol kräva ut personuppgifter om individer som de misstänker fildelar upphovsrättsskyddat material gav regering och en oenig riksdag upphovsrättsorganisationer närmast polisiära befogenheter.

Förut utreddes upphovsrättsbrott av polisen som i sin tur vände sig till domstol. Nu har istället upphovsrättshavare getts rätten att vända sig direkt till domstol med information om upphovsrättsbrott för att kräva ut personuppgifter (knutna till en specifik IP-adress). Detta informationsföreläggande åtföljs av en sekretess i en månad, då den som uppgifterna gäller ska få information om detta tidigast en månad och senast tre månader efter att detta skedde. Med stöd av denna sekretessmånad har upphovsrättsinnehavarna möjlighet att med abonnentuppgiften återigen vända sig till domstol och begära intrångsundersökning, närmast att likna vid privat husrannsakan, som regeringen själv skrev. Flera steg tas som underlättar för upphovsrättsinnehavare att själva driva rättsprocesser, något som i praktiken ersätter den roll som polis och åklagare tidigare haft i upphovsrättsmål.

Inte nog med att upphovsrättsinnehavarna getts polisiära befogenheter; det finns en överhängande risk att nästa steg för företrädare för upphovsrättsinnehavarna är att kräva enskilda på stora belopp med hot om stämning inför domstol om de inte betalar direkt. Detta har exempelvis hänt i Danmark. Förutom de stora skadestånd människor riskerar att behöva betala måste efter en domstolsförhandling även motståndarsidans stora advokatkostnader betalas, vilket ofta inte kommer att täckas av hemförsäkring. Människor riskerar att försättas i personlig konkurs. Många kommer kanske inte att våga riskera detta och kan därför komma att betala fast de är helt oskyldiga.

Hoten om stämningar riskerar även att resultera i rena trakasserier mot enskilda som är oskyldiga. Frågan är också om lagen i flera delar innebär och riskerar att leda till att internetanvändare presumeras skyldiga till dess de bevisat sin oskuld. Det skulle vara ett rättsligt systemskifte om enskilda drabbas av skadeståndskrav utan rätt till rättvis rättegång, och det reser frågor om konsekvenserna av lagen överensstämmer med Europakonventionen.

Dagens rättspraxis visar att domstolar anser att innehavaren av ett internetabonnemang har bevisbördan. Den enskilde måste bevisa att han eller hon inte har genomfört den olagliga fildelningen som registrerats med hans eller hennes IP-adress. Denna utveckling är ytterst oroväckande för rättssäkerheten, och regeringen borde snarast tillsätta en utredning för att se hur internetanvändares integritet och rätt till privatliv kan stärkas i svensk lagstiftning.

Fel! Okänt namn på

Att fildelning registrerats på ett internetabonnemang innebär inte med automatik att det är innehavaren av abonnemanget som gjort sig skyldig till fildelningen. Förutom andra personer i hushållet eller gäster i bostaden använder sig många av trådlösa nätverk i dag. Faktum är att många får trådlösa nätverk av sin bredbandsleverantör utan att ha en aning om att de har ett trådlöst nätverk. Detta är givetvis egentligen inget problem eftersom trådlösa nätverk är oerhört praktiska, vilket också är anledningen till att så många använder sig av dem. Problemet är att det öppnar möjligheten för andra att använda sig av nätverken för exempelvis fildelning. Även om nätverken är låsta och krypterade är det relativt enkelt att ta sig förbi skyddet och använda sig av någon annans nätverk, någon som då riskerar att bli stämd utan att ha gjort någonting.

Konsekvenserna av Ipredlagen har istället blivit att polisens brottsbekämpande arbete har försvårats. Internetbolagen slänger nu personuppgifter så snabbt som möjligt sedan lagen trädde i kraft, vilket gör att nätbrott blir svårare att utreda. Den aktivitet som tidigare gick att spåra vid brottsmisstanke kan nu vara omöjlig att finna.

Det finns i dag dessutom flera olika anonymitetstjänster på internet, och även om de tjänster som finns i dag ännu inte förhindrar spårning helt och hållet tyder allt på att tekniken finns runt hörnet. I så kallade darknets kan den som delar med sig av information göra det helt anonymt, utan möjlighet till spårning. Detta innebär en skrämmande utveckling som kan innebära att terrorism, pornografibrott, narkotikabrott, dataintrång och andra grova brott skulle bli omöjliga att spåra. På så sätt finns det en djupgående motsättning mellan jakten på fildelare och övrig brottsbekämpning på internet.

Miljöpartiet ser informationsdelningen på internet som principiellt positiv, och vi motsätter oss därmed en total övervakning av internetanvändares aktiviteter. Europakonventionens regleringar om skyddet för privatliv måste respekteras. Miljöpartiet anser inte att den tekniska utvecklingen ska stoppas utan ser att den bl.a. sker utifrån människors behov och att detta är något som skivbolagsindustrin och övriga upphovsrättshavare måste anpassa sig efter. Skivbolagen behöver finna nya affärsmodeller som är anpassade till den moderna tekniken.

Kriminalisering av fildelning mellan privatpersoner

Frågan som riksdagen måste ta ställning till är om den ska införa övervakningslagar för att försöka förhindra att upphovsrättskyddat material kopieras för privat bruk och därmed samtidigt i praktiken ta bort rätten till privatliv för alla internetanvändare, eller om det behövs alternativa vägar för att kompensera upphovsrättsmakarnas rättigheter.

En studie gjord vid Princeton University har visat att världens 35 mest välbetalda artister i snitt tjänar 7,5 gånger mer på sina turnéer än på sin skivförsäljning. Motsvarigheterna till att ladda hem musik på internet har funnits länge. För 20 år sedan kopierade var och varannan person kassettband. Många hade en dubbeldäckare hemma vars enda egentliga syfte var att underlätta

Fel! Okänt namn på

kopiering. Men det var då aldrig på tal att göra husrannsakan hemma hos tonåringar. Tvärtom har det sedan länge funnit en acceptans i Sverige för att kopiera musik för icke-kommersiellt bruk.

Miljöpartiet anser att kopiering för privat bruk bör avkriminaliseras. Ändringarna i upphovsrättslagen från år 2005 bör ses över och Sverige bör ta initiativ till att förhandla om de internationella avtal och EU-direktiv som Sverige ingått, nämligen Wipo Copyright Treaty respektive EU:s Copyright Directive som därefter ingicks.

Upphovsrättens konkurrens med den personliga integriteten

Miljöpartiet anser att ett upprätthållande av dagens förbud mot användande av otillåtet utlagt skyddat material på internet och digitala nätverk, för att nå framgång, kräver en ökad övervakning av individers beteende. Miljöpartiet anser inte att den personliga integriteten och rätten till privatliv ska behöva stryka på foten för deras kortsiktiga ekonomiska vinstintresses skull.

Stockholm den 28 september 2011

Maria Ferm (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Ulf Holm (MP)

Mats Pertoft (MP)